

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 3.9.2008
KOM(2008) 534 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa mere- ja merendusuuuringute strateegia
Euroopa teadusruumi ühtne raamistik ookeanide ja merede säästva kasutamise
toetuseks**

1. SISSEJUHATUS

Merekeskkond moodustab kaks kolmandikku meie planeedist ning pakub oma määratute ressursidega, mis moodustavad paljude majandusharude aluse, tohutut potentsiaali kodanike heaoluks. ELi merepiirkonnad toodavad umbes 40 % tema SKTst ning meremajandus 3–5 % (vt selgitus 1).

Kuid kasvava maailmakaubanduse ja konkurentsi tingimustes mõjutab inimtegevus keskkonda, mis omakorda ohustab mere ökoloogiat ja mere säästvat kasutust. Kui probleemile vajalikku tähelepanu ei pöörata, võivad suureks ohuks merekeskkonnale ja bioloogilisele mitmekesisusele olla kasvav meretransport, turism, rannikuarendus, kalandus ja vesiviljelus, julgeoleku- ja seiremeetmed jm.

Teadus ja tehnoloogia annavad võimaluse ühendada merega seotud majandustegevuse säästev kasv ja keskkonnakaitse. ELi sarnaste arenenud majanduste konkurentsivõime avatud maailmaturul tuleneb nende võimest luua suure lisaväärtusega, teadmistepõhiseid kaupu ja teenuseid. Seetõttu on vaja teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise alaseid jõupingutusi nende ökotõhususe suurendamiseks ja ressurside pillava kasutamise lõpetamiseks. ELis on käsil palju mere- ja merendusuuringuid; seda tegevust on vaja kõige tõhusamal viisil koordineerida.

Merendusega seotud teadmised ja innovatsioon vajab oma keerukuse tõttu integreeritud lähenemist. Keerukate probleemide lahendamiseks ja sidusate lahenduste leidmiseks merede majanduspotentsiaali täielikuks ärakasutamiseks ökosüsteemipõhise lähenemisviisi raames on vaja integreeritud ja dünaamilisi Euroopa teadusuuringuid.

Sellega seoses tunnistas komisjon oma strateegilistes eesmärkides (2005–2009), et:

„... eelkõige oleks vaja üldist merenduspoliitikat, mille eesmärk on tagada hästi toimiv merendus ja merendusega seotud tegevusalade kõikide võimaluste kasutamine keskkonda säästval viisil. Sellist poliitikat peaksid komisjoni sõnul toetama tiptasemel merealane teadustöö, tehnoloogia ja innovatsioon.”

Selle avaldusega juhtis komisjon tähelepanu vajadusele edendada **tipptasemel** merealast teadustööd ja tehnoloogia arendamist kooskõlas Göteborgi¹ ja Lissaboni strateegiaga².

Üleskutse luua **Euroopa teadusruum (ERA)**³ on ka kaheksa aastat pärast selle esmakordset väljakuulutamist peamine suunav nägemus optimeeritud ja tõhusa Euroopa teadusuuringute süsteemi saavutamiseks. See on ELi Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia alustala „teadmistepõhise majanduse ja ühiskonna” saavutamisel.

2007. aastal avaldas komisjon rohelise raamatu Euroopa teadusruumi kohta,⁴ milles käsitleti senisaavutatut. See pani aluse avalikule arutelule, pärast mida käivitatakse 2008. aastal uusi

¹ Komisjoni 13. detsembri 2005. aasta teatis „Säästva arengu strateegia läbivaatamisest – Tegevusprogramm” (KOM(2005) 658 lõplik).

² Lissaboni strateegia: http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm.

³ Komisjoni teatis „Euroopa teadusruumi suunas” (KOM(2000) 6 lõplik).

⁴ Roheline raamat - Euroopa teadusruum: uued perspektiivid (SEK(2007) 161 lõplik).

algatusi Euroopa teadusruumi ülesehitamise hoogustamiseks. Nende hulgas on viis uut algatust Euroopa teadusruumi konkreetsetes valdkondades ja laiendatud partnerlusega juhtimistava nn Ljubljana protsessi⁵ raames. Välja pakutud mere- ja merendusuringute strateegia on kooskõlas laima Euroopa teadusruumipoliitika arendamisega ning on ühtlasi selle osa. Sel on fundamentaalne roll Euroopa teaduspoliitikas, sest see on üks esimesi katseid **luua täielikult Euroopa teadusruum** teadusuuringute sektoris, Galways algatatud protsessi⁶ käigus.

Vastuseks ELi tulevast merenduspoliitikat käsitleva rohelise raamatu avaldamisele 2006. aasta juunis ja sellele järgnenud arutelule on saadud palju kaalukaid panuseid teadusringkondadelt ja muudelt sidusrühmadelt, kes kutsuvad üles hoogustama ELi mere- ja merendusuringuid. Seda tugevdasid veelgi Bremeni konverents, mille korraldas 2007. aasta aprillis eesistujariik Saksamaa, ning deklaratsioon,⁷ mille merendusega tegelev teadlaskond esitas 2007. aasta juunis Aberdeenis toimunud konverentsil EurOCEAN 2007. Aberdeeni deklaratsioonis kutsuti komisjoni üles panema 2008. aastal alus Euroopa integreeritud mere- ja merendusuringute strateegiale ning algatada pidev protsess selle rakendamise ja tulemuste järelevalveks Euroopa merenduspoliitika raames.

Komisjon kinnitas oma 2007. aasta oktoobris avaldatud teatises „**Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika**”⁸ oma kesket eesmärki luua optimaalsed tingimused majanduskasvuks merendussektorites ja rannikupiirkondades, tagades samal ajal ELi keskkonnavalaste õigusaktide eesmärkide – eriti merestrateegia raamdirektiivi⁹ omade – saavutamise.

Merenduspoliitikaalase teatise järel lepitati kokku tegevuskava. Selles kuulutati välja infrastruktuuri, haridust, suutlikkuse suurendamist ja uut teemaülest lähenemisviisi toetava **mere- ja merendusuringute strateegia** arendamine (käesoleva teatise teema) koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega.¹⁰

Nimetatud strateegia eesmärk on pakkuda välja vahendeid mere- ja merendusuringute paremaks integreerimiseks. Tunnistades ühelt poolt erinevates mere- ja merendusuringute distsipliinides (näiteks puhtamad ja tõhusamad laevamootorid, parema konstruktsiooniga laevad, liiklusvoogude optimaalne logistika, turvalisus ja julgeolek merenduses, laevanduse imago jne) tehtavate jõupingutuste olulisust, on teatise põhisuunaks pigem mere- ja merendusuringute vahelise koostoime parandamine, kui hästikorraldatud teadusuuringute sektorite küsimusega tegelemine.

⁵ Nõukogu 30. mai 2008. aasta järeldused Ljubljana protsessi käivitamise kohta – Euroopa teadusruumi täieliku realiseerimise suunas.

⁶ Galway deklaratsioon, 13.–14. mai 2004: http://www.eurocean2004.com/pdf/galway_declaration.pdf.

⁷ Aberdeeni deklaratsioon, juuni 2007:

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/Aberdeen_Declaration_final_2007.pdf.

⁸ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika” (KOM(2007) 575 lõplik).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008).

¹⁰ Teatisega „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika” (KOM(2007) 575 lõplik) kaasas olev tegevuskava SEK(2007) 1278, 5. jagu „Teadmiste ja uuenduste baasi loomine merenduspoliitika jaoks”.

Selgitus 1 – Meremajandus (Merendusalsed faktid ja arvnäitajad – roheline raamat – Euroopa Liidu tulevase merenduspoliitika suunas)

Meremajandus on mitmekesine ning sellega seotud probleemid sageli vastuolulised.

- Meretransport (90 % ELi väliskaubandusest ja 40 % ELi sisekaubandusest kasutab meretransporti; üle 1200 Euroopa sadama kaudu liigub aastas üle 3,5 miljardi tonni kaupu ja 350 miljonit reisijat).
- Laevaehitus (laevatehased ja laevaseadmete tarnijad annavad otseselt ja kaudselt tööd 0,8 miljonile kõrge kvalifikatsiooniga töötajale ning nende aastakäive on 90 miljardit eurot; Euroopa on maailmas esikohal tehniliselt keerukate aluste nagu praamide ja kruiisilaevade tootmises).
- Energeetika (mered ja ookeanid pakuvad kasutamata ressursse kasutamiseks alternatiivsete energiaallikadena, nagu loodete ja laineenergia ning merre ehitatud tuulegeneraatorid, mis tootsid 2005. aastal 121 miljoni euro väärtuses elektrienergiat).
- Kalandus ja vesiviljelus (0,5 miljonit töökohta; 0,3 % ELi SKTst ehk umbes 20 miljardit eurot aastas; vesiviljelus moodustab 19 % Euroopa Liidu kogu kalandustoodangust).
- Turism ja rannikualad (mereturismi valdkonnas töötab umbes 3 miljonit inimest ning selle sektori käive oli 2005. aastal 72 miljardit eurot).
- Uued ressursid ja merebiotehnoloogia (tõusev sektor, mille ennustatud kasv on 10 % aastas ja aastakäive 2,4 miljardit eurot).

2. LÄHENEMISVIIS

Strateegia pakub välja konkreetseid meetmed ja mehhanismid mere- ja merendusuringute tõhususe ja taseme tõstmiseks, et tulla toime ookeanide ja merede pakutavate väljakutsete ja võimalustega.

Puhtalt sektoripõhisest ja temaatilisest lähenemisviisist enam ei piisa. ELi teadusuuringud võivad aidata kaasa üle konkreetsete sektorite piiride ulatuvate erinevate mere- ja merendusuringute teadlaskondade ühistele jõupingutustele. Tulemuslikum integreerumine ning teadmiste ja vahendite ühendamise koos pikaajaliselt jätkusuutliku partnerlusega moodustavad uurimisvajaduste ja -prioriteetide kooskõlastatud määratluse aluse.

Seetõttu nõuab strateegia:

1. tegelemist **süsteemi keerukuse** ja koostoimetega teadmiste ja teadusuuringute süvendatud integratsiooni kaudu. See on suunatud traditsiooniliste tökete ületamisele teaduse ja poliitika, teaduse ja tehnoloogia, teaduslike distsipliinide ja tööstusharude vahel. Määratletakse pädevuse, samuti multidistsiplinaarse ja mitut valdkonda hõlmava teadustöö ja innovatsiooni edendamise vahendid;
2. uute juhtimistavade kasutuselevõtmist teadusuuringutes, millega püütakse saavutada kõigi huvitatud poolte vaheline konsensus ja pannakse alus püsivale dialoogile

teadlaste, poliitikute, töösturite ja ühiskonna esindajate vahel. Juhtimistavade puhul järgitakse Ljubljana protsessi viit peamist juhtpõhimõtet.

Euroopa Komisjoni roll kõnealuse strateegia rakendamisel on:

- kasutada strateegia eesmärkide saavutamiseks täielikult ära kõik ühenduse vahendid, kaasa arvatud seitsmes teadusuuringute raamprogramm;
- hõlbustada koordineeritud lähenemist strateegia eesmärkide saavutamisele kaasa aitavate liikmesriikide vahel;
- valvata strateegia rakendamise ja pideva kohandamise järele koostöös liikmesriikide ning mere- ja merendusauuringutega tegelevate teadusringkondadega.

Euroopa Komisjon võtab meetmeid koostöös liikmesriikide, kolmandate riikide ning mere- ja merendusauuringutega tegelevate sidusrühmadega.

3. TEGELEMINE SÜSTEEMI KEERUKUSEGA

Süsteemi keerukusega tegelemisel on äärmiselt oluline pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele:

- **Suutlikkuse suurendamine:** innustamine uute vahendite väljatöötamisele ambitsioonikamate eesmärkide saavutamiseks teadustöös. Paljud infrastruktuurid on vanad; spetsialiseeritud infrastruktuur on kulukas. Uute professionaalide kaasamiseks ja teadustöö interdistsiplinaarsuse probleemi lahendamiseks on vaja uusi oskusi ja haridusalgatusi.
- **Integratsioon** väljakujunenud mere- ja merendusauuringute distsipliinide vahel. See aspekt püüdleb teadmiste ja uurimisrühmade tihedamale integratsioonile vastastikkuse täiendamise, võrgustike loomise ja teabevahetuse kaudu pädevuse tugevdamiseks teaduses. Edendades sektoritevahelist integratsiooni ja parandades teadmiste siiret, saavad selliste valdkondade nagu merebiotehnoloogia, energeetika, vesiviljelus ja julgeolek olemasolevad ja tekkivad turud pöörduda teadmispõhise innovatsiooni poole, saavutades samal ajal meremajanduse jätkusuutlikkuse, luues uusi töökohti ning pakkudes paremaid kaupu ja protsesse.
- **Koosmõjud** liikmesriikide, piirkondade ja tööstusharude vahel. Teadustegevuse rahastamine ühenduse poolt moodustab vaid väikese osa teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise avalikest vahenditest. Suurem osa teadusuuringute riiklikust rahastusest Euroopas kulutatakse riiklike ja piirkondlike programmide kaudu. Samas jäävad Euroopa teadusuuringud maha Lissaboni tegevuskavaga seatud eesmärgist, mille kohaselt liikmesriigid nõustusid eraldama teadusuuringutele ja arendustegevusele 3 % oma SKTst.¹¹ Seetõttu on äärmiselt oluline, et liikmesriigid ja piirkonnad kasutaksid riiklike ja erainvesteeringute täiendamiseks selliseid Euroopa Ühenduse vahendeid nagu

¹¹ Komisjoni 11. septembri 2002. aasta teatis „Rohkem teadusuuringuid Euroopas – saavutamaks 3 % SKTst” (KOM(2002) 499 lõplik).

teadusuuringute raamprogramm, ühtekuuluvusfond ning konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogramm.

ELi merenduspoliitika **rahvusvaheline mõõde** on oluline kaalutlus, mis lõikub nende kolme tegevusliiniga. Euroopa Liitu ja selle äärepoolsemaid piirkondi ümbritsevad mered ja ookeanid on meil kolmandate riikidega ühised. Rahvusvaheline teadusalane koostöö on võimas vahend merendusala tegevuse koostööks ja integreeritud juhtimiseks ühistel meredel. Rahvusvahelise mõõde muud eelised tulenevad võimalusest kasutada vastastikku rikastavat teadmiste- ja oskustepagasit ühiste probleemide lahendamiseks ja kriitilise massi saavutamiseks, mis teatavates teadusuuringute kategooriates ei oleks ainuüksi Euroopa tasandil võimalik.

Järgnevates punktides on lahatud erinevaid aspekte nende kohaldamisala järgi. Seejärel jagatakse need konkreetseteks meetmeteks, mis tuleb lähiaastatel rakendada. Need meetmed viiakse ellu Euroopa teadusruumi vaimus erinevate mere- ja merendusringkondade ning komisjoni koostöös.

3.1. Suutlikkuse suurendamine

Kohaldamisala

- Uue teadusuuringute ja kaugseire infrastruktuuri rajamine.
- Uute ja interdistsiplinaarsete teadustööoskuste ja innovatsioonivõimekuse edendamine.
- Uute kõrghariduse mudelite väljatöötamine mere/merenduse valdkonnas (näiteks erialaste teadmiste- ja innovatsiooniühenduste kaudu Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudis).
- Uute, erinevaid investeerimisallikaid ühendavate rahastamisskeemide uurimine.

Euroopa peab merendusuuringu edusammude esirinnas püsimiseks tuvastama, milliste vahenditega ta saab suurendada oma teadussuutlikkust. Teadussuutlikkus hõlmab uuenduslikke rahastamisskeeme, uut teadusuuringute infrastruktuuri ning uue teadlaste ja inseneride põlvkonna kasvatamist. Teadustöö infrastruktuuride Euroopa strateegiafoorum (ESFRI) on koostanud merendusuuringu elulise tähtsusega infrastruktuuri nimekirja, mis on heaks aluseks selle valdkonna prioriteetide määratlemiseks.

Jõupingutusi tuleks teha ka inimressursi suutlikkuse suurendamise edendamiseks, et muuta teadlasekarjäär ja teadlaste liikuvus atraktiivsemaks. Asjakohase kvalifikatsiooniga teadlasi ja tugipersonali on vaja mere- ja merendussektori majandusliku ja keskkondliku arengu toetamiseks.

Strateegia stimuleerib personalivahetust tööstuse ja teadusuuringute valdkonna sees ja nende vahel koos omandatud uute teadmiste kiire integreerimisega haridus- ja elukestva õppe kavadesse. Teadmisi tuleks vahetada teadusuuringutega tegelevate organisatsioonide ja kõrgharidusasutuste vahel. Arvesse tuleks võtta ka hiljuti tööle hakanud Euroopa Tehnoloogiainstituuti ning selle teadmiste- ja innovatsiooniühendusi.

Rakendusmeetmed

- (1) Jätkusuutliku toe väljaarendamine üleeuroopalistele spetsialiseeritud teadusuuringute infrastruktuuridele,¹² mida on vaja tuvastatud probleemide lahendamiseks ja võimaluste ärakasutamiseks, sh neile, mis on välja pakutud praeguses ESFRI tegevuskavas ja seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi integreeritud infrastruktuuri algatustes (I3).
- (2) Üleeuroopaliste ja rahvusvaheliste mere- ja merendusuuringute uute infrastruktuuride toetamiseks vajalike investeeringute (sh nende halduskulud) kindlaksmääramine Euroopa tasandil (kasutades näiteks ühtekuuluvuspoliitika vahendeid nende kaasrahastamiseks).
- (3) Piisavate uute ja interdistsiplinaarsete oskuste, hariduse ja innovatsioonisuutlikkuse arendamine tänapäeva sotsiaal-majanduslike ning kultuuriliste suundumuste ja nõudmiste rahuldamiseks.
- (4) Püüd tõhusamalt kasutada olemasolevaid ja uusi inimressursse ning rahalisi vahendeid. Need võivad põhineda Euroopa, riikliku ja piirkondliku tasandi praegustel kavadel (näiteks tööhõivet, haridust ja koolitust käsitlevate riigiabi suuniste kasutamine, ühtekuuluvuspoliitika vahenditega nii inimressursi kui ka teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse toetuseks VKEdele pakutavad võimalused, programmiga Leonardo da Vinci pakutavad haridus- ja koolitusvõimalused, teadusuuringute raamprogrammide ning konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogrammidega pakutavad võimalused).

Komisjon hakkab 2009. aastal edendama mitmeid nimetatud eesmärkide saavutamiseks mõeldud meetmeid, eriti jätkusuutliku toe väljaarendamist üleeuroopalistele spetsialiseeritud teadusuuringute infrastruktuuridele, ning soodustama ESFRI tegevuskava ja integreeritud infrastruktuuri algatusi täiendava piirkondliku teadusuuringute struktuuri vajaduste kaardistamist. Samuti kavatseb komisjon motiveerida liikmesriike ja piirkondi kasutama nendeks otstarveteks ühenduse olemasolevaid rahalisi vahendeid, võtma omaks kooskõlastatud lähenemisviisi uuele haridusmudelile ning arendama merenduse infrastruktuuripoliitikat, mis toetab pädevust Euroopas; sellega on võimalik tagada, et teadusuuringute infrastruktuure saavad kasutada teadlased väikestest ja uutest liikmesriikidest, kus sellised infrastruktuurid puuduvad.

3.2. Integratsioon

Kohaldamisala

- Teemaülestest uuringueesmärkide tuvastamine traditsiooniliselt iseseisvate uurimisvaldkondade vahel: näiteks kliimamuutused, transport, energeetika, biotehnoloogia, keskkond ja toiduained; samuti interdistsiplinaarsete lähenemisviiside edendamine.

¹² Näiteks ookeani vaatluskeskused, spetsialiseeritud uurimislaevad, merealused tehnoloogiad, satelliit- ja kohapealsed ookeani vaatlussüsteemid, pideva seire ja andmekogumise seadmed, andmebaasid ja teabeportaalid, suure jõudlusega arvutus-, modelleerimis- ja maismaaseadmed.

- Mereandmebaaside tihedama integratsiooni ja tõhusama kasutuse tagamine.
- Olemasolevate teadustöö infrastruktuuride kasutamise optimeerimine.
- Pikaajaliste piirkondlike klastrite tugevdamine.
- **Teadmiste ja tehnoloogia siirde edendamine.**

Mere- ja merendusuuringud hõlmavad erinevaid teaduslikke ja tehnoloogilisi distsipliine. **Interdistsiplinaarse lähenemisviisi** kasutuselevõtmiseks on vaja integratsiooni. Käesolevas teatises on määratletud kesksed uurimissuunad, kus teemadeülene lähenemisviis on hädavajalik. Need on esitatud selgituses 2. Nimetatud valdkondadevaheliste teadusküsimustega tegeledes tuleb pöörata erilist tähelepanu sotsiaal-majanduslike uuringute integreerimisele ja juhtimisotsuste mõjule.

Maailmatasemel mereteadus nõuab spetsialiseeritud ja keerukat infrastruktuuri, mis on kulukas. Tänapäeval kasutatakse enamikku infrastruktuuridest riiklikest prioriteetidest lähtuvalt. Infrastruktuuri kasutamise optimeerimiseks on oluline luua püsivad ja vastastikku täiendavad suhted infrastruktuurivaldajate vahel ühiste kavade alusel tulevaseks investeerimiseks ning mõõtmis-, seire- ja aruandlusmeetodite **standardimiseks**.

Mitmes ELi rannikupiirkonnas on merendusklastreid edendatud mitmesuguste rahastamisvahendite toel ühenduse, riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Need klastrid võivad pakkuda ainest merendusuuringute vajaduste arutamiseks ja piirkondlikul tasandil rakendatavateks ja integreeritavateks kokkulepitud meetmeteks.

Rakendusmeetmed

- (1) Teemadevahelise integratsiooni arendamine erinevate mere- ja merendusvaldkondade teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse valdkondade vahel.
- (2) Integratsiooni edendamine Euroopa merendusuuringute infrastruktuuri kasutamises, rõhutades menetluste ühtlustamist.
- (3) Mehhanismide leidmine mereteabe jätkusuutlikuks säilitamiseks ja haldamiseks, kaasa arvatud Euroopa vete kaardistamine ja mereseiresüsteemide integreerimine.
- (4) Piirkondlikul tasandil: lähtumine olemasolevatest klastritest, mida toetatakse algatuse „Teadmiste piirkonnad” raames, olemasolevate võimaluste kaardistamine 2009. aastal ja pikaajalise klastrite loomise stimuleerimine ühenduse regionaalpoliitika raames.
- (5) Ühtekuuluvuspoliitika algatuse „Piirkonnad majandusmuutustes”¹³ kasutamine kõnealuse valdkonna piirkondlike meetmete edasiarendamiseks tihedas koostöös komisjoni talitustega.

¹³

KOM(2006) 675

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm.

- (6) Koostöös mere- ja merendusvaldkonna sidusrühmadega selliste meetmete toetamine, mis võimaldavad jälgida mere- ja merendustehnoloogia alaste eriteadmiste arengut nende kiireks levitamiseks ELi tasandil.

Konkreetselt kuulutab komisjon 2009.–2010. aastal seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi all välja teemaülesed ühised projektikonkursid selgituses 2 loetletud peamistel uurimisteedadel. Komisjon esitab koostöös liikmesriikide ja merendusteadlastega võimalused arendada olulist merendusuuringute infrastruktuuri ühiselt Euroopa tasandil ning optimeerida selle kasutust.

Komisjon koostööstab Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu (EMODNet)¹⁴ käivitamist ning 2009. aastal integreeritakse see GEOSSI¹⁵ ja GMESiga¹⁶.

Samuti püüab komisjon kasutada algatust „Teadmiste piirkonnad” piirkondlike merendusklastrite ning piirkondlike merendusuuringute ja innovatsioonistrateegiate vahelise koostöö edendamiseks.

Peale selle pööratakse erilist tähelepanu ühenduse innovatsiooniprogrammile, et stimuleerida öko-innovatsiooni ning anda edasi mere- ja merendustehnoloogia alaseid eriteadmisi ELi tasandil.

Komisjon tagab, et seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi vahendid aitaksid kaasa kohaliku tööstuse teadus- ja innovatsioonisuutlikkusele.

Selgitus 2 – Teemaülest lähenemisviisi nõudvate peamiste uurimisteedade nimekirj

Kliimamuutused ja ookeanid

Meil on vaja paremini tuvastada ja hinnata kliimamuutuste mõju ookeanidele ja rannikualadele. Olulised on ka võimalused kliimamuutuste mõju leevendada või seda nii hästi kui võimalik ära kasutada, samuti näha Põhja-Jäämerega seotud ohte ja võimalusi.

Inimtegevuse mõju ranniku ja mere ökosüsteemidele ning nende ökosüsteemide haldamine

Ranniku ja mere ökosüsteeme mõjutavad nii maismaapõhine kui ka merendustegevus. Väga oluline on nende tegevuste kumulatiivse mõju parem mõistmine ja selle pehmendamine ökotõhusa tehnoloogia abil.

Ökosüsteemist lähtuv lähenemine ressursside haldamisele ja ruumilisele planeerimisele

Integreeritud ökosüsteemist lähtuv lähenemine mereressursside haldamisele, samuti ranniku ja mere ruumilise planeerimise otsuste tegemiseks vajalikud teadmised, et aidata optimeerida mere- ja merendustegevust ning nende säästvat arengut.

Mere bioloogiline mitmekesisus ja biotehnoloogia

¹⁴ Teatisega „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika” (KOM(2007) 575) kaasas oleva tegevuskava SEK(2007) 1278 jaos 3.3 nähakse ette Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu loomine.

¹⁵ Maavaatlussüsteemide ülemaailmne süsteem (GEOSS) - <http://earthobservations.org/>.

¹⁶ Ülemaailmne keskkonna- ja turvaseire (GMES) - <http://www.gmes.info/>.

Merekeskkond on koduks märkimisväärsele osale maa bioloogilisest mitmekesisusest. Me vajame rohkem teadmisi mere bioloogilise mitmekesisuse funktsionaalsest rollist, tema arengust, kaitsmisest ja kasutamisest, viimane hõlmab sealjuures biotehnoloogiat ja bioloogilisi uuringuid.

Kontinentide piirid ja süvameri

Parem arusaamine setetest kontinentide piiridel ja süvameres, gaashüdraatide käitumisest, süvamere ökosüsteemidest ning süvamere vaatluse täiustamiseks vajalikest tehnoloogiatest.

Rakendusokeanograafia ja meretehnoloogia

On vaja täiendavaid edusamme mere põhiteenuste arendamisel GMESi raames, et parandada mere seisundi ja dünaamika ennustamist, riskide, nagu vetikate vohamise või saaste mõju hindamist ning meresõiduturvalisuse probleemide toetamist.

Mere taastuvenergiaressursside kasutamine

Ookean on tohutu energioreservuaar ja paljusid seal toimuvaid protsesse saab kasutada energia tootmiseks. Meil on vaja rohkem teadmisi, kuidas kasutada avameretuult, ookeanihoovusi, lainete liikumist ning tõuse ja mõõnu.

3.3. Koosmõjud

Kohaldamisala

- Koosmõjude edendamine riiklikul ja piirkondlikul tasandil.
- Piisava ja püsiva ELi, riikliku ja piirkondliku teadustöö rahastuse kooskõlastatult kasutuselevõtmine, et saavutada kriitiline mass suuremate teemaülest mereuuringuprobleemide lahendamiseks.
- Täiendavate erainvesteeringute kaasamine, muuhulgas Euroopa tehnoloogiaplatvormide tegevuse ja muude tööstusest lähtuvate ühisalgatuste kaudu.

On ülioluline, et mere- ja merendusuringute rahastamist seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi all kasutataks liikmesriikide teadusuuringute vaheliste koosmõjude edendamiseks ning vajaduse korral **kriitilise massi saavutamiseks** suuremate teemaülest mereuuringuprobleemide lahendamiseks.

Ühenduse teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse raamprogramm võib seda protsessi erinevate rahastamisskeemide¹⁷ abil hõlbustada. Pädevusvõrgustikud¹⁸ püüavad luua oskuste teadmiste ja infrastruktuuri püsiva vahekorra. Koordineerivad meetmed aitavad teadlaskondadel tuvastada puudujääke ja määratleda ühiseid prioriteete tulevasteks teadusuuringuteks.

¹⁷ Vt merenduspoliitikat käsitleva rohelise raamatu taustdokument nr 8 merendusega seotud teadusuuringute ja Euroopa merenduspoliitika tuleviku kohta - http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/suppdoc_en.html.

¹⁸ Näiteks MGE, MARBEF, EUROCEANS, VISIONS.

ERA-NET kavad¹⁹ võimaldavad riiklikel teadusuuringuid rahastavatel organisatsioonidel oma jõupingutusi kooskõlastada ja lahendada ühiseid probleeme. Nende kavade abil võib luua ERA-NET+ meetmed, mis toetavad liikmesriike ühiste projektikonkursside korraldamisel ja rahastamisel, mis on esmane samm asutamislepingu artikli 169 rakendamisel.

Teisest küljest on Euroopa tehnoloogiaplatvormid²⁰ kasutusele võetud konsensuse saavutamiseks teaduspoliitika ja kõnealuse tööstussektori prioriteetide üle. Viimistlemisel on ühine tulevikunägemus, millele järgneb strateegiline teadusuuringute kava, mille rakendamisele liikmed on pühendunud.

Kõik need koosmõju saavutamise võimalused kasutatakse strateegias ära.

Rakendusmeetmed

- (7) Riigiüleste teadusuuringute kavade väljapakkumine toetudes olemasolevate ERA-NET kavade saavutuste põhjal.
- (8) Riikide avaliku rahastuse hõlbustamine ERA-NET+ kaudu.
- (9) Esmased sammud asutamislepingu artikli 169 rakendamise suunas, toetudes käimasolevatele algatustele.
- (10) Teadusuuringute rahastamise kooskõlastamine muude ühenduse ja Euroopa kavadega (CIP, ühtekuuluvuspoliitika fondid, EUREKA, COST).
- (11) Ühise programmitöö määratlemine ja rakendamine.

Komisjon esitab 2009.–2010. aastal konkreetsed ettepanekud olemasoleva ERA-NETi tõhustamiseks. Juhtudel kui see on õigustatud ning asjaomased liikmesriigid seda toetavad, kaalub komisjon võimalust kasutada artiklit 169 merendusvaldkonna teadusprogrammide toetamiseks ja teeb ettepaneku kasutada pikemas perspektiivis ühist programmitööd kooskõlas asjaomases komisjoni teatises²¹ sätestatud põhimõtete ja mehhanismidega.

4. UUED JUHTIMISTAVAD TEADUSUURINGUTES

Strateegia nõuab tulemusliku ja uuendusliku teadustegevuse juhtimisraamistiku väljakujundamist. See raamistik peab ühendama teadlasi, poliitikuid ja avalikkust, et saavutada ühine arusaamine ja teaduslikult põhjendatud teadmistel põhinev otsustamine. Võttes arvesse probleemide olemust ja Euroopa teadusruumi avatust partneritele muudes maailma piirkondades,²² mängib rahvusvaheline mõõde selles raamistikus olulist osa.

¹⁹ Näiteks MARINERA, MARIFISH, AMPERA, BONUS, ECORD, CIRCLE.

²⁰ Vt WaterBorneTP Technology Platform - <http://www.waterborne-tp.org/>.

²¹ „Ühiste teadusprogrammide suunas”, KOM(2008) 468.

²² Näiteks 2002. aasta Madridi tippkohtumise järel on ELi – Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide tippkohtumised kutsunud üles Euroopa Liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna teadmisteruumi arendamisele.

Nii traditsiooniliste mere- ja merendusuuringute kui ka tehnoloogiaringkonnad on kinnitanud vajadust laiendada omavahelist dialoogi, et tagada selge rollide ja vastutuse jaotus Euroopa Liidu, riiklike asutuste ja eraettevõtjate vahel.

Oluline on tugevale ja püsivale partnerlusele üles ehitatud hea juhtimismudel. **See hõlbustab mere- ja merendusteaduse vahelist integratsiooniprotsessi.**

Väljapakutud juhtimismudelilt oodatakse:

- konsensuse saavutamist mere ja merenduse sidusrühmade seas strateegiliste mere- ja merendusuuringute küsimustes üleeuroopalisel ja piirkondlikel tasanditel;
- interdistsiplinaarse koostöö stimuleerimist ja integreeritud teaduslike teadmiste genereerimist mere- ja merendusküsimustes ning uurimistulemuste ja teadmiste levitamist;
- mereteaduse ning merendus- ja meretööstusharude vahelise teabevahetuse kui ühist huvi pakkuvate küsimuste väljaselgitamise ja mõlema poole koostöö võimaluse edendamist;
- võimaluste ja vahendite uurimist, kuidas saaks teadlasi kaasata nende uurimistöö tulemuste ärilisse kasutamisse;
- konkreetse dialoogi edendamist teadlaskonna ja poliitikute vahel, mis tagaks suurema järjepidevuse teadusuuringute ja poliitiliste eesmärkide vahel, ning teadusuuringute tulemuste suunamist poliitikasse;
- partnerluse tugevdamist kolmandate riikidega, eriti nendega, kellega Euroopa jagab merebasseine, et laiendada nende ühiste alade säästvat haldamist.

Komisjon soovib võtta kasutusele uue teadusuuringute juhtimismudeli, mis kujutab endast **pikaajaliselt jätkusuutlikku partnerlust** ühendavat **foorumit**, mis hõlmab mere- ja merendusuuringute ja tööstusharude olemasolevaid võrgustikke ja kõiki peamisi partnereid ning mis:

- uuendab regulaarselt teadusuuringute prioriteete ja tuvastab puudujääke, konsulteerides sidusrühmade, liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonidega, ning annab strateegilist nõu;
- rakendab teadusuuringute prioriteete, pöörates erilist tähelepanu uutele koostöövormidele, innovaatilistele rahastamissüsteemidele, uuringutulemuste levitamisele ja kasutamisele;
- arendab keskmise tähtaja prognoosifunktsiooni.

Ka selles koostöös osalejaid kutsutakse üles tegema ettepanekuid koostöö tugevdamiseks kolmandate riikidega, et laiendada osalust suuremahulistes rahvusvahelistes teadusuuringute kavades. Erilist tähelepanu tuleb pöörata riiklike õigussüsteemide välistele ookeaniuuringutele ja süvamereuuringutele. Edendada tuleb ka koostööd ELi naaberriikidega, et määratleda ühised piirkondlikud mereuuringute strateegiad.

Komisjon kavatseb selle partnerlusprotsessi tugevdamiseks pakkuda lähisaastatel välja meetmed võrgustike loomiseks mere- ja merendusuringute ringkondades. Komisjon kasutab ka parimal võimalikul viisil ära kõik talle kättesaadavad vahendid, et määratleda ja edendada pädevusvaldkondades rahvusvahelist teaduskoostööd naaberriikide ja muude kolmandate riikidega.

ELi merenduspoliitika peab põhinema parimatel mere- ja merendusosalastel teaduslikel teadmistel. Mereteaduse ja merenduspoliitika vahel tuleb sisse seada pidev kahepoolne tagasiside. Seetõttu peaks teatise „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika” kohaselt eespool kirjeldatud teadusuuringute alast partnerlusprotsessi täiendama teadlaskonna ja merenduspoliitika kujundajate kooskõlastatud dialoog.

Komisjon hindab lähiaastatel, millistel tingimustel sellist nõustamismehhanismi saaks luua.

Lisaks aitab komisjon seoses ELi merenduspäevaga alates 2009. aastast korraldada rühma silmapaistvate isikute toetusel regulaarseid konverentse Euroopa mere- ja merendusuringute sidusrühmadega.

5. JÄRELDUSED

Komisjon kutsub nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles kinnitama Euroopa merendusuringute strateegia ning eriti:

- kinnitama väljapakutud vahendid ja meetmed ookeanide ja merede süsteemi keerukusega tegelemiseks;
- kinnitama väljapakutud mere- ja merendusuringute juhtimise mehhanismid; ning
- kohustuma rakendama meetmeid nende vastavates vastutusalades.

Komisjon jälgib selle strateegia rakendamist ning esitab perioodilisi eduaruandeid. Esimene aruanne esitatakse hiljemalt 2012. aastal.